

T.C.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Grafik Tasarımı Ana Sanat Dalı Programı

RESİM SANATINDA GRAFİK TASARIMIN ETKİLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan: **Umut Vahdet GÖKÇEK**

İstanbul, 2014

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “ Resim Sanatında Grafik Tasarımın Etkileri” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullandıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım

Umut Vahdet GÖKÇEK

ONAY

Tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece İstanbul Arel yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumunyıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Umut Vahdet GÖKÇEK

ÖZET

RESİM SANATINDA GRAFİK TASARIMIN ETKİLERİ

Umut Vahdet GÖKÇEK

Danışman: Prof. Dr. Güler ERTAN

Yüksek Lisans Tezi, Grafik Tasarımı Ana Sanat Dalı

Şubat 2014, 43 Sayfa

Sanat ve tasarım insanoğlunun toplu halde yaşamaya başladığından itibaren var olagelmıştır. Tarihsel gelişim boyunca da bu iki etkinlik sürekli birbirinden etkilenmiştir. Tasarımın bugünkü anlamda bir etkinliğe dönüşmesi 19. Yüzyılın sonunda dünyayı sarsan endüstri devrimine koşut olarak gelişen sanat hareketleri sayesinde mümkün olmuştur. Batı dünyasında meydana gelen köklü değişimlere paralel olarak ortaya çıkan bu yeni sanat hareketleri, mevcut tasarım ve sanat ortamını temelinden değiştirerek endüstriyel bir dünya için yeni bir dünya görüntüsü ve yorum getirmiştir. Bu araştırmamda hem sanat hem de grafik tasarım birbirinden etkilenmiştir. Bu iki kavram arasındaki tek fark ise; sanat eserinde sanatçı tasarımını kendi beğenisine göre yapılandırır ve topluma sunar. Grafik tasarım ürünü ise bir amaç ve belli bir hedef kitleyi amaçlayarak tasarım yapar. Bu çalışmamda vardığım izlenimde sanat tasarımı, tasarımda sanatı kapsar. Çalışmamda geçmiş tarihteki sanat akımlarından yararlanarak tezimi oluşturmaya çalıştım. Yer verdiğim bilgiler doğrultusunda değerlendirmemi yapmaya çalıştım.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Grafik Tasarım, Etkileşim.

ABSTRACT

THE EFFECTS OF THE GRAPHIC DESIGN IN THE PAINTING ART

CONSULTANT: PROF. DR. GÜLER ERTAN

Postgraduate Thesis, Graphic Design Art Major

FEBRUARY 2014, 43 PAGE

Art and design have existed since the human being started to live gregariously. Throughout the historical development these two activities have effected each other. Design's transforming in it's current meaning have been via the art actions which have existed against the industrial development at the end of the 19th century. This art actions which have existed in parallel with radical changes in western have brought a new World vision and perspective by changing the current art and design platform radically. In this research both art and graphic design have effected each other. The only difference between these two concepts is the artist's shaping its own work according to its pleasures and it presents its work to society's admiration, but the graphic design work is designed according to a certain aim and target group. In this work I get an impression that the art includes the design and the design includes the art. I tried to form my thesis by taking advantages of last art movements. I tried to evaluate in terms of informations I mentioned.

Keywords: Art, Graphic Design, Interaction.

ÖNSÖZ

Sanat, Antik Çağlardan itibaren daima hayatın içinde var oldu. Önceleri mağara duvarlarına av ve büyü resimlerinin çiziktirilmesiyle başlayan sanat, Antik Çağdan, Ortaçağa; Orta Çağdan, Aydınlik Çağa gelinceye kadar değişen evreler içinde teknolojinin de büyük katkılarıyla değiştirerek günümüzde en üst seviyelere gelmiştir. 19. Yy. sonrası Sanayi Devrimi ve yeni icatlar, değişen toplum yapıları sanatta da yeni anlayış biçimleri ve alanlar meydana getirdi. 20. Yy.'ın başında hayata girmeye başlayan endüstri ve teknik yenilikler sanata da yansdı.

Resim sanatı tarihine, başlangıcından bugüne kadarki süreci içerisinde baktığımızda, 20. Yüzyıla kadar, grafik sanatını ilgilendiren öğeleri katılıktan uzak ve kararında kullanarak mesafe kat ettiğini belirtebiliriz. 20. Yüzyılın başında meydana gelen ve Modern Sanat Hareketleri olarak adlandırılan bu yenilikler döneminde grafik tasarım için tamamıyla yeni bir görsel dil yaratmışlar ve çağımızdaki görsel iletişimi doğrudan etkilemişlerdir.

Kübizm, Fütürizm, Dadaizm, Sürrealizm, Süpermatizm, Konstrüktivizm gibi sanat hareketleri resim sanatını ve grafik sanatını birbirinden etkilenir hale getirmiştir.

Kübist ressamlardan Fernand Leger'nin insan figürlerini de silindir, koni gibi makine elemanlarına indirgemesi sonucu ortaya çıkan yeni görsel anlatımlar, grafik tasarımcıların daha sonraki yıllarda özellikle piktogram tasarımlarında Kübizm'den etkilendikleri yanlar olmuştur. Grafik tasarımcılar Dadaizm'in kalıplaşmış ve geçerliliği kalmamış kurallara şiddetle karşı çıkan tutumunu her zaman benimseyerek, yenilikçi ve yaratıcı görsel anlatımlar yaratmada rehber olarak almıştır.

Sürrealizm'de grafik tasarımının çağdaş görsel anlatım dilinin yaratılmasında büyük katkılarda bulunmuştur. Hayal gücü, düş ve sezgi gibi soyut kavramların somut görsel terimlerle ifade edilmesi, grafik tasarımda da kavramların görsel olarak anlatılması sürecini başlatmıştır.

Bu akımların etkisiyle grafiksel şekiller resimsel çalışmalarda yerini almıştır. Tezimde günümüze kadar süre gelen Resim Sanatı'nda grafik tasarımın etkilerini, sanatsal bilgi, ilke, kavram ve olgular çerçevesinde değerlendirmeye çalıştım.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
RESİMLER LİSTESİ.....	vi
1. BÖLÜM.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problemin Tespiti.....	1
1.2. Çalışmanın Amacı.....	1
1.3. Ünitelerin Planı.....	1
2. BÖLÜM.....	2
RESİM SANATINDA GRAFİK TASARIMININ ETKİSİ.....	2
2.1. Sanat Nedir?.....	2
2.2. Tasarım Nedir?.....	2
2.3. Grafik Tasarım Nedir?.....	4
2.4. Sanat ve Tasarım İlişkisi.....	4
3. BÖLÜM.....	6
19. YÜZYIL SANAYİ DEVRİMİNDEN SONRA GELİŞEN SANAT AKIMLARI.....	6
3.1. Kübizm.....	6
3.2. Fütürizm.....	7
3.3. Dadaizm.....	9
3.4. Sürrealizm.....	11
3.5. Konstruktivizm.....	12
3.6. Suprematizm.....	13
3.7. Fovizm.....	15
4. BÖLÜM.....	17

GEÇMİŞ TARİHTEN GÜNÜMÜZE RESİM SANATINDA GRAFİK TASARIMIN ETKİLERİ.....	17
5. BÖLÜM.....	40
SONUÇ.....	40
5.1. Özet	40
5.2. Çalışmanın Literatüre Katkısı	40
5.3. Araştırma Kısıtları	41
5.4. Geleceğe Yönelik Çalışma Alanları	41
KAYNAKÇA	42
ÖZGEÇMİŞ.....	43

RESİMLER LİSTESİ

Resim

3.1. Pablo Picasso Yağlı Boya 263x355 cm	7
3.2. Umberto Boccioni 1388x1163mm.....	8
3.3. Arsenberg Tual Üzerine Yağlı Boya 670x911 mm.....	10
3.4. Salvador Dali Tual Üzerine Yağlı Boya 640x455 mm.....	12
3.5. Vladimir Tatlin 799x650 mm	13
3.6. Kazimir Maleviç 690x840mm	14
3.7. DeStijl(-kırmızı/mavi/sarı-)900x1273mm http://drehaus.us/project/images/de_stijl_2_by_Terry_legend.jpg.....	15
3.7. Henri Matisse Tual üzerine Yağlı Boya 460x307mm.	16
4.1. Sandro Botticelli, Venüs'ün Doğuşu, 1482, T.Ü. Tempera, 173x279 cm, Uffizi.....	18
4.2. Giotto Mavi Natüralist Kozmos 900x768cm	18
4.3. Giotto, Ölü İsa'ya Ağıt, 1304-06, 200x185, Fresko, Padova Scgrovegni Şapeli	19
4.4. Jan van Eyck, Amolfini Ailesi, 1434, Ağaç Ü. Tempera, 82x60 cm, Londra National.....	20
4.5. Pieter Bruegel, Karda Avcılar, Ağaç Ü. Y.B, 117x162 cm, Viyana Sanat Tarihi Müzesi	21
4.6. Albert Dürer Kitap resimleri 2394x3000mm.....	21
4.7. Albert Dürer İllüstrasyonlatı 300x394mm.....	21
4.8. Albert Dürer Apokalipsi Resimleri 422x600mm.....	22
4.9. Dürer, Mahşerin Dört Atlısı, 1498, Gravür.....	23
4.10. Lautrec, Le Figaro İllüstrasyonu, Temmuz 1893, 26x23 cm, Kromotipogravür	24
4.11. İkdal Cuman fi Tarih Ehlez Zaman, 1693/94, İstanbul Üniversitesi Kitaplığı	25
4.12. Kirchner, Kolu kesik otoportre, 1915, T.Ü.Y.B, 69x61 cm.....	28

4.13. Matisse, Karışık Teknik, 1952, 400x303 mm.....	29
4.14. Matisse, Venüs, 1952, T.Ü.K. Teknik, 101x77 cm, Washington National	29
4.15. Duchamp, L.H.O.O.Q, 1919, 20x12 cm, Paris	31
4.16. Malevich, Siyah Kare, 1914-15, T.Ü.Y.B, Moskova Tretyakov Galeri	32
4.17. Mondrian, Kırmızı, Sarı ve Mavi, 1921, T.Ü.Y.B, 80x50 cm, The Haag Gemeentemuseum.....	32
4.18. Picasso, Guernica, 1937, T.Ü.Y.B, 3.5x7.82 m, Madrid Reina Sofia National Museum.	33
4.19. Bacon, Kendi Portresi, 1988, T.Ü.Y.B, 591x700 cm.....	34
4.20. Donald Beachler, Sweat, Not Blood, 2002, T.Ü. Akrilik ve Kolaj, 61x61 cm.....	35
4.21. Takashi Murakami, The Castle of Tin Tin, 1998, T.Ü. Akriik, 300x300 cm..	35
4.22. Yoshitomo Nara, Pyromaniac, 1999, kağıt Ü. renkli kalem ve akrilik, 51x41 cm.....	36
4.23. Warhol, Elvis 1 et 2,1964, T.Ü serigrafi ve akrilik, 208x208 cm.....	37
4.24. Pipilotti Rist, Open My Glade, Video Yerleştirme, 2000	38
4.25. Paul Mc Cathy: Black Head + Deddies Big Head Projesinden Maket; Paul	38
4.26. Paul McCarthy, Block Head + Daddies Big Head Projesinden grafik tasarımlamalar, 2003	39
4.27. Chuck Close, Eric, 1990, T.Ü.Y.B, 100x84 cm.....	39
4.28. Keith Haring: İsimsiz; Baskvit: Karışık Malzeme.	40
4.29. Basquit, karışık teknik 2114x1592.....	40

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problemin Tespiti

Sanayi Devriminden sonra ortaya çıkan sanat akımlarının da etkisiyle, Resim Sanatında; Grafik Tasarımının etkilerinin değerlendirilip yorumlanması.

1.2. Çalışmanın Amacı

Bu araştırmanın, Resim Sanatı ve Grafik Tasarım Sanatı ile uğraşanlara Resim Sanatının, Grafik Tasarımdan nasıl etkilendiğini anlatarak araştırmacılara da yol gösterici olması amaçlanmıştır.

Resim Sanatının tarihsel gelişimi ve Grafik Tasarımın kavram ve ilkeleri ortaya konularak; Resim Sanatında ortaya çıkan yeni sanat akımları ile birlikte Grafik Tasarımın, Resim Sanatını nasıl etkilediği bu bilgiler doğrultusunda analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

1.3. Ünitelerin Planı

Tezimde yer alan konularla ilgili bölümler şu şekildedir: ikinci bölümde Sanatın ve Grafik Tasarımın kavramları başlığı altında; Sanatın ve Tasarımın tanımları yapıldıktan sonra Sanatın ve Grafik tasarımın etkileşimi ile ilgili açıklamalara yer verildi ve Grafik Tasarım hakkında araştırılan bilgiler doğrultusunda Grafik Tasarımın tanımı yapıldı. Üçüncü bölümde; 19.YY'da Sanayi Devriminden sonra gelişen sanat akımları başlığı altında: Kübizm, Fütürizm, Dadaizm, Sürrealizm, Konstruktivizm, Supermatizm gibi sanat akımları görsellerle başlıklar halinde açıklandı. Dördüncü bölümde ise geçmiş tarihten günümüze Resim Sanatında Grafik Tasarımın etkileri ayrıntılı bir şekilde görseller yardımıyla da açıklamalara yer verilmiştir.

2. BÖLÜM

RESİM SANATINDA GRAFİK TASARIMININ ETKİSİ

2.1. Sanat Nedir?

Sanatla grafik tasarım arasındaki etkileşimi ele almadan önce bu iki kavramı tarif etmekte yarar olduğu kanısındayım. Sanatın kısa ve genel bir tarifini yapacak olursak bu kavramı sanatçının kendi iç dünyasını veya bulunduğu ortamın onda uyandırdığı duygu ve düşünceleri ifade etmek üzere seçtiği estetik kriterler içerisinde gerçekleştirdiği yaratıcı bir etkinlik olarak tanımlayabiliriz.

Sanat, İnsanla nesnel gerçeklik arasındaki estetik ilişki olarak tanımlanmaktadır. Sanatçıda nesnel gerçeklik estetik biçimlerde yansır. Sanat; insan temelli olarak topluma ve toplumsal yapıya sıkı bir şekilde bağlıdır. Sanatta öz, biçim, soyut, somut, ulusal ve evrensel yapı birbirinden ayrılamaz denilebilir (Songür, 1999). Sanatçının bütün bu diyalektik karışıklıkları bir bütünlüğe kavuşturması yaşadığı dönem ve dünya görüşüne bağlıdır (Hancerlioğlu, 1982). Auguste Rodin; sanatı dünyayı anlamak ve anlatma çabası olarak tanımlar (Erinç, 1998). Tolstoy'un sanat tanımına göre ise; sanat insanın zaman içinde hissetmiş olduğu duyguyu kendi içinde canlandırdıktan sonra, aynı duyguyu diğer insanlarla paylaşmak amacıyla hareket, çizgi renk ses ya da sözcüklerle belirlenmiş biçimler aracılığı ile onlara aktarılmasıdır (Doğan,1998).

2.2. Tasarım Nedir?

Tasarım ise bir problem çözmek üzere işlev ile sanatın bir araya geldiği yaratıcı bir etkinliktir. Bugün tasarım ve sanat etkileşimi bağlamında söz edeceğimiz grafik tasarım diğer bir deyişle görsel iletişim tasarımı, sözel ifadenin sembolik işaretlerle kağıda aktarılması olan yazı ile görsel imgeleri, seçilen estetik kriterler içerisinde bir araya getirerek, bir fikri iletmek, bir ürünü tanıtmak, bir etkinliği duyurmak gibi konuları kitlelere aktarma işlevini üstlenir.

Tasarım: Tasarım sözcüğü; “Biçim vermek, temsil etmek” anlamına gelen latince “designare” sözcüğünden gelir Günümüzde tasarım içeriğine tasarlama,

planlama eskizler yapma, biçimlendirme ve kurgulama gibi değişik ifadelerin eklenmesi ile tanımını güçlendirmiştir (Tunalı, 2009, 19). Bu tanıma göre tasarlama zihinde canlanan bir düşünceyi eylemi gerçekleştirmek, tasarı ise zihinde tasarlanan düşüncenin eserin ilk biçimi sayılabilir (Tepecik, 2002, 27). Tasarım sözcüğünün gündelik yaşamdan felsefi düşünceye kadar oldukça geniş kullanım alanı bulunmaktadır. Günlük yaşamda kullanılan kalem, yazı yazdığımız masa, asılı duran tablo ya da bilimsel bir çalışma hepsi bir tasarımın ürünüdür. O halde tasarım nedir sorusuna verilebilecek en genel cevap; bir sorunun çözümü için geliştirilmiş plan ya da fikirdir (Tunalı, 2009, 18). Tasarlama eylemi her sanat dalında olduğu gibi oluşturulacak yapının organizasyonu ile ilgili her türlü faaliyeti içine alır (Becer, 2009, 33). Tasarımda konu tek başına ifade edilmez, ancak sonuca ulaşmak için öz, biçim ilişkisini konu ortaya çıkarır. İnsanın yaşadığı ortamda her olay ve varlık tasarım konusudur. Tarih boyunca sanatsal tasarımın konusunu insanoğlunun yarattığı efsaneler, mitolojik öyküler, din, doğa, toplumlar arası sosyal, ekonomik ve kültürel ilişkiler oluşturmuştur (Tepecik, 2002, 29).

“Tasarım öncelikle zihinde var olan fikirdir; ama bu fikir biçim (form) verme dinamiği içerir ve bu oluşum süreci içinde biçim kazanmış nesne (object) olarak dışlanır, somutlaşır”. Her tasarım olgusunda bir fikir bu fikre göre biçimlenmiş bir nesne bulunur (Tunalı, 2009, 19). Tasarım kendi içinde bir yapıya ve bu yapı arkasında bir planlamaya sahip olmalıdır. Bütün sanatların temelinde tasarım olgusu bulunmaktadır (Becer, 2009, 33).

Tasarım bir yaratma sürecidir. Genel bir ifade ile; “Tasarım, insanın kullandığı nesnelere ile yaşadığı çevreyi, fiziksel ve ruhsal gereksinimleri doğrultusunda çağın estetik ve teknik değerleri ile yeniden üretmesi ya da düzenlemesidir” (Ergür, 1997

“Tasarım; bir tasarlama eylemi sonucunda beliren ve asıl yapının gerçekleştirilmesi sırasında yönlendirici olan proje, çizim, maket ve buna benzer ürünlerin tümüdür” (Sözen ve Tanyeli, 1983: 46).

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı gibi tasarım, sadece grafik bir olgu değildir. Kullandığımız tüm eşyalar bir tasarım sürecinden geçtikten sonra mevcut şekillerini almışlardır. Zihinde başlayan süreç tasarımın uygulamaya geçmesiyle

somutluk kazanır ve tasarım en kullanışlı halini alana kadar devam eder. Bu özelliğiyle tasarımın ucu açık bir süreç olduğunu söyleyebiliriz.

2.3. Grafik Tasarım Nedir?

Grafik kelimesi Yunanca “grafikos” ya da “graphein” sözcüğünden meydana gelir. Anlam olarak yazmak, çizmek, resmetmek, işret ve desen olarak tanımlanır (Temel Britannica, 1992: 220). Sonu graf (graph) ile biten kelimeler, tasarlanan biçime göre görüntüleme anlamına gelir.

2.4. Sanat ve Tasarım İlişkisi

Tasarım en temelde insanın varlıkla kurduğu iletişim tarzıdır. Tasarım bilgi, etik, sanat ve teknik gibi varlık kategorilerine göre farklı modeller (modus) içinde kendini gösterir. Tasarımlar bilimde kuramlar, felsefede düşünce sistemleri, sanatta sanat eserleri, grafik tasarımda grafik tasarım ürünleri olarak somutlaşır. Sanat mı tasarımıdır, tasarım mı sanattır sorusunun belirgin bir cevabı yoktur. Bu iki kavram iç içe geçmiş olgulardır. Her sanat yapıtı tasarımıdır ve bir tasarım varlığı olarak gerçek varlığı aşar, estetik kaygı taşır (Tunalı, 2009,18). Grafik tasarım ürünlerinin tümü birer tasarım olup, sanatın içinde barındırdığı kaygıları yaşamaktadırlar. Sanat eseri ve grafik tasarım ürününü birbirinden ayıran fark sanatçı tasarımını kendi beğenisine göre yapılandırır ve topluma sunar. Grafik tasarım ürününü ise bir amaç ve belli bir hedef kitleyi amaçlayarak tasarlanırlar. Ancak buradan tasarımlarda sanatsal bir yön olmadığı sonucu çıkmaz aksine grafik tasarım ürünlerinde de sanat eserlerinde hissedilen beğeni ve estetik kaygı görülür. Bu sebeple her tasarım sanattır. Öyle ki; ortaya çıkan ve kabul gören her ürün, eser, toplumun ilgi ve beğeni süzgecinden geçmiş demektir. Bu çalışma aynı bakış açısıyla ele alınmış ve sosyal içerikli afişlerde sanat ve tasarım iç içe geçmiştir.

Sanat insanın nesnel gerçeklik arasındaki estetik ilişki olarak tanımlanmaktadır. Sanat insanın zaman içinde hissetmiş olduğu duyguyu kendi içinde canlandırdıktan sonra, aynı duyguyu diğer insanlarla paylaşmak amacıyla biçimler aracılığı ile onlara aktarılmasıdır. Tasarımda en temelde insanın varlıkla kurduğu iletişim tarzıdır. Bu iki kavram iç içe geçmiş olgulardır. Her sanat yapıtı tasarımıdır ve

bir tasarım varlığı olarak gerçek varlığı aşar, estetik kaygı taşır. Grafik tasarım ürünlerinin tümü birer tasarım olup, sanatın içinde barındırdığı kaygıları yaşamaktadırlar. Sanat eseri ve grafik tasarım ürününü birbirinden ayıran fark sanatçı tasarımını kendi beğenisine göre yapılandırır ve topluma sunar. Grafik tasarım ürününü ise bir amaç ve belli bir hedef kitleyi amaçlayarak tasarım yapar. Ancak buradan tasarımlarda sanatsal bir yön olmadığı sonucu çıkmaz aksine sanat tasarımı; tasarım ise sanatı kapsar. Çünkü ortaya çıkan ve kabul gören her ürün, eser, toplumun ilgi ve beğeni süzgecinden geçmiş demektir.

Bu iki kavramı (sanat ve tasarımı) biraz daha açacak olursak:

Sanat ve tasarım insanların toplu halde yaşamaya başladığından itibaren var olagelmiştir. Tarihsel gelişim boyunca da bu iki etkinlik sürekli birbirinden etkilenmiştir. Tasarımın bugünkü anlamda bir etkinliğe dönüşmesi 19. Yüzyılın sonunda dünyayı sarsan endüstri devrimine koşut olarak gelişen sanat hareketleri sayesinde mümkün olmuştur. Batı dünyasında meydana gelen köklü değişimlere paralel olarak ortaya çıkan bu yeni sanat hareketleri, mevcut sanat ve tasarım ortamını temelinden değiştirerek, endüstriyel bir dünya için yeni bir “dünya görüntüsü” ve yorumu getirmişlerdir. Bu sanat hareketlerinin ifade aracı ise çoğunlukla grafik tasarım ve tipografi olmuştur.

20. yüzyılın başında meydana gelen ve Modern Sanat Hareketleri olarak adlandırılan bu yenilikler döneminde, şair, filozof, yazar ve sanatçılar beraberce, grafik tasarım için tamamıyla yeni bir görsel dil yaratmışlar ve çağımızdaki görsel iletişimi doğrudan etkilemişlerdir.

3. BÖLÜM

19. YÜZYIL SANAYİ DEVRİMİNDEN SONRA GELİŞEN SANAT AKIMLARI

3.1. Kübizm

Kübizm, 20. Yüzyılın başlarında ortaya çıkan bir sanat akımıdır. Kübizm’de nesnelere parçalanıp, ayrıştırılır ve tekrar düzenlenir. Sanatçı objeyi tek noktadan bakarak resmetmek yerine, pek çok noktadan bakarak objeyi daha geniş bir bağlamda gözler önüne serer. Genelde yüzeyler, hiçbir tutarlı derinlik duygusu gözetmeden, görünüşte rastgele köşelerde kesişir. Arka fon ve figür, kübizmin karakteristik özelliklerinden olan belirsiz, sığ alanı yaratabilmek için birbirinin içine işlemiş olarak yer alır.

Modern Sanat Hareketleri içerisinde en büyük değişimi başlatan sanat hareketi Kübizm’dir. 20. Yüzyılın başında meydana gelen teknolojik gelişmeler içerisinde en çok, fotoğrafın bulunması resim sanatçılarının somut gerçekliği tuale aktarmaktan vaz geçerek, yeni bir görsel dil arayışına yönelmelerinde belirleyici olmuştur. İspanyol ressam Pablo Picasso’nun öncülüğünde biçimlenen bu hareket, doğayı silindir, küre ve koni gibi geometrik elemanlara indirgeyerek tuale aktarırken, kübist sanatçılar, strüktürel bir sanat yapıtı oluştururken, somut biçimi değil, onun görsel anlatımını esas almışlardır.

Kübistlerin çerçevelerindeki hazır elemanlardan çeşitli parçaları bir araya getirerek yarattıkları “kolaj” çalışmaları ve ünlü Kübist ressamlardan Fernand Leger’nin insan figürlerini de silindir, koni gibi makine elemanlarına indirgemesi sonucu ortaya çıkan yeni görsel anlatımlar, grafik tasarımcıların daha sonraki yıllarda özellikle piktogram tasarımlarındaki Kübizm ’den etkilendikleri yanlar olmuştur.

3.1. Pablo Picasso Yağlı Boya 263x355 cm

3.2. Fütürizm

Fütürizm yirminci yüzyıl başlarında İtalya’da gelişen bir sanat akımı ve aynı zamanda da toplumsal bir hareketti. Fütüristler resim, seramik, heykel, grafik tasarım, iç-mekân tasarımı, tiyatro, film, edebiyat, müzik ve mimarlık gibi sanatın hemen her alanında deneyim sahibiydiler. Bu, sadece klasik antikitenin belli yönlerini değil, ama tümüyle yeni olmayan her şeyi hor gören bir akımdı.

Fütürist ressamlar özellikle başarılıydı ama hareketin fikirlerinin çoğu yazı yoluyla oluşturuldu ve çeşitli fütürizm manifestoları yayınlandı. Fütürizm yirminci yüzyılın birçok sanat hareketini ve dolayısıyla grafik tasarımının gelişimini etkiledi.

Fütürizmin yazıları, düşünceleri ve estetik özellikleri tasarımcılar üzerinde özellikle etkili oldu.

Fütürist sanatçılar arasında Giacomo Balla, Umberto Boccioni, Filippo Tommaso Marinetti ve Gino Severini'nin isimleri zikredilebilir.

1909'da başlayan Fütürizm sanat hareketi bilim ve endüstri toplumunun yeni gerçekleri karşısında, burjuva toplumunun geleneklerine, duygusallığına, ahlak anlayışına karşı çıkarak tüm yerleşik değerleri yıkmak üzere devrimci bir heyecanla, savaş coşkusu, makine çağını, hızı ve modern yaşamı yücelten bir dünya görüşü doğrultusunda ürün vermiştir. Kübizm hareketinin geometrik yaklaşımına hareket etkisi yaratacak görsel elemanlar katarak zaman ve hareket kavramlarını tuale taşıırken, yerleşik değerleri dilbilgisi ve söz dizimi kurallarını yıkarak, tipografik elemanları birer görsel imge olarak değerlendirmiştir. Tüm bu devrimci denemeler grafik tasarımın özellikle tipografik dilinde devrimci atılımların yaratılmasına kaynak oluşturmuştur.

3.2. Umberto Boccioni 1388x1163mm

3.3. Dadaizm

Birinci Dünya Savaşı sonucu olarak Fransızcadaki “tahta at” kelimesinden alınmış bir sanat akımıdır “1916”. Bu akımın amacı sanat değildi. O, Avrupa uygarlığının beylik değerlerini ve savaşa karşı alınmış bir cephe ve protesto idi. Dadacılar, kağıt, tahta vb. malzemeleri yapıştırarak kolaj türü çalışmalar yapıyorlardı. Bu akımın en ilginç yanı; sanata karşı bir sanat akımı olmasıdır.

Dadaistlerin tek amacı saldırmak, kızdırmak, olmayacak şeyler yapıp insanlık adına yapılan soytarlıkları parça parça etmektir. Bu hareket daha sonraki sürrealist akıma zemin olmuştur.

Sanatçıları: Duchamp, Picabia, Arsenberg’dir.

I. Dünya Savaşının sonuna doğru ortaya çıkan Dadaizm ise savaşların katliamlarına ve budalalığına isyan ederek, teknolojik ilerlemeye körü körüne bağlanmanın yüzeyselliğini, Avrupa toplumunun yozlaşmasını toplumsal, geleneksel, dinsel ve sanatsal anlamdaki tüm yerleşik değerleri şok etkisi yaratan taktiklerle ve alay ederek protesto ediyordu. Dadaistlere göre sanat ve hayat her ikisi de tesadüf ve bilerek yapılan seçimden meydana gelen süreçlerdi. Böylece sanatsal çalışmalar da bireysel karar ve tesadüfi seçim sorunu olmaktaydı. Bu anlayışla Kübizm’in başlattığı kolajı ve daha sonra fotomontajı benimseyerek geliştirdiler. Gündelik yaşamda bulunan “ready-made” (hazır-elemanlar) nesnelere çalışmalarına kattılar. Kolaj ve fotomontaj çalışmaları ve tipografik denemelerle, grafik tasarımın görsel anlatım dilinde devrimci yeniliklere kaynak oluşturdular. Grafik tasarımcılar Dadaizm’in kalıplaşmış ve geçerliliği kalmamış kurallara şiddetle karşı çıkan tutumunu her zaman benimseyerek, yenilikçi ve yaratıcı görsel anlatımlar yaratmada rehber olarak almıştır.

3.3. Arsenberg Tual Üzerine Yağlı Boya 670x911 mm

3.4. Sürrealizm

Sürrealizm (Gerçeküstücülük), 20. Yüzyılın başlarında Avrupa’da ortaya çıkan bir sanat akımıdır. Şair ve ressamlar I. Dünya Savaşı’nın yol açtığı yıkım karşısında, dehşete kapılmış, akılcı tutuma karşı tavır alarak, bilinç dışının düşsel dünyasına yönelmeye başlamışlardı. 1924’te yayımladıkları Gerçeküstücülük Bildirgesi’nde düşüncenin aklın denetimi olmadan ve ahlâk gibi engelleri hiçe sayarak, ortaya konmasını savundular.

Yapıtlarında nesnelere alışılmamış biçimlerde betimleyen Gerçeküstücü sanatçılar, çoğunlukla düşlerin gizli dünyasını dile getirmeye çalıştılar. Bazen de nesnelere kendi doğal ortamlarından çıkartarak şaşırtıcı, düşsel bir ortama taşıdılar.

1924 yılında Paris’te kurulan ve kökleri Dada’ya dayanan Sürrealizm, Freud’un incelemekte olduğu sezgi, düş ve bilinçaltı dünyasıyla ilgilenmişler, somut gerçekliğin gerisindeki daha sahici olarak kabul ettikleri gerçekliği ortaya çıkartmaya çalışmışlardır. İnsanın sosyal ve ahlaki alışkanlıklarından kurtularak sezgi ve duygularına özgürlük kazandırabileceğine inanmışlar, Dadaistlerin sözcükleri rastgele seçip düzenleyerek onlara belli bir anlam yüklemeyen aralarında anlam etkileşimi kurma yöntemlerini kullanmışlar, ancak onlar sözcükleri değil, somut fakat birbiriyle mantıksal ilişkisi olmayan nesnelere bir araya getirilerek, çakıştırarak, gizli ya da çok yönlü anlam kıvılcımları uyandıran ve şok etkisi yaratan görüntüler yaratmak için bu yönetime başvurmuşlardır. Diğer Modern Sanat Hareketleri gibi Sürrealizm’de grafik tasarımın çağdaş görsel anlatım dilinin yaratılmasında büyük katkılarda bulunmuştur. Hayal gücü, düş ve sezgi gibi soyut kavramların somut görsel terimlerle ifade edilmesi, grafik tasarımda da kavramların görsel olarak anlatılması sürecini başlatmıştır. Bu hareketin somut nesnelere alışlagelmiş mantık zinciri dışında bambaşka bir bağlamda kullanarak izleyicide şok etkisi yaratması, akılda kalıcılık açısından çok etkili bir unsur olması nedeniyle grafik tasarım tarafından benimsenen bir yöntem olmuştur.

3.4. Salvador Dali Tual Üzerine Yağlı Boya 640x455 mm

3.5. Konstruktivizm

20. yüzyılın ikinci on yıllık süresi içinde aktif olan önemli bir sanat hareketidir. Hareket Rusya'da doğmuş ve 1917 devrimini müteakiben etkinlik göstermiştir. Yeni doğan bu dünya düzeni içerisinde sanatçının bir mühendis ve bir bilim adamı olduğunu kabul eden bu harekete bağlı sanatçılar yeni kurulmakta olan bir düzenin yeni kurallara ihtiyaç duyduğuna inanmaktadır. Burjuva ön yargılarına şiddetle karşı çıkan konstruktivistler sanat için sanat fikri ve gerçeğin yorumu ve tasviri anlayışına da tepki göstermektedirler. Materyalist tavrı yeni bilimsel ve materyal biçimlerde belirlemeye çalışarak toplumsal olarak faydalı ve kullanılabilir şeylerin yeni biçimlerin kaynağı olduğunu kabul ederlerdi.

Toplum ve sanatı bütünleştirme çabasında makine ve insan bilinci zamanlarını yansıtmak gücüne sahip, 20. Yüzyılın değişen şartlarına uygun bir estetik yaratmak istiyorlardı. En önemli sanatçıları endüstriyel desen, ahşap, metal ve seramikle birlikte film ve tiyatro ile uğraşan Vladimir Tatlin, tipografi, poster, fotoğraf ve film ile uğraşan Alexander Rodchenko mimari ve iç dekorasyonla uğraşan El

Lisstizky ve insan duygularını şekillendiren psikolojik fenomen ve iç fenomenlere eğilen Naum Gabo olmuştur.

3.5. Vladimir Tatlin 799x650 mm

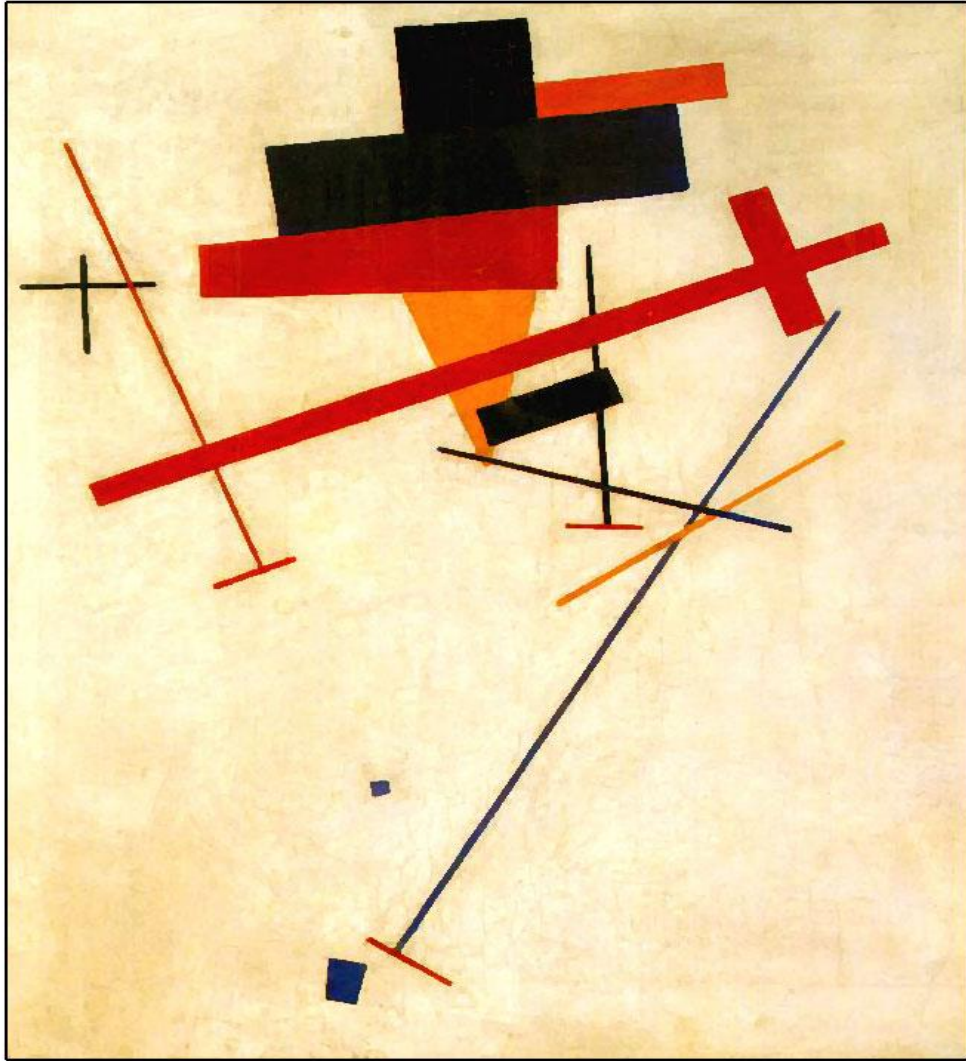
3.6. Suprematizm

1913’de bir tavır olarak Rusya’da doğan akım; çağın mekanik doğasına uygun bir karaktere sahiptir. Doğa görüntülerinin taklidini reddederek, geometrik formların temelini teşkil ettiği bir ifadeselliği yeğlemekteydi. Gelenekselleşmiş anlatım biçimlerini reddederek, yeni gerçekleri yakalamaya çalışıyordu. Bu geometrize gerçekler doğanın kaosu içerisinde inanın yücelişini sembolize eden temel elemanlar olarak doğal olgular içinde bulunmayan görüntülerle uygulandı.

Temel geometrik eleman kareydi. Konstruktivistler gibi sanatın faydacılığını savunmalarına rağmen onlardan ayrılan ferdiyetçi bir tavır benimsemişlerdi. Sanatçının mühendis ve bilim adamı olması fikrine karşı çıkarak, hür bir sanatçı tipi oluşturmayı hedeflediler. Sanat eserinin bilinçaltı zihnin tezahürü olduğunu

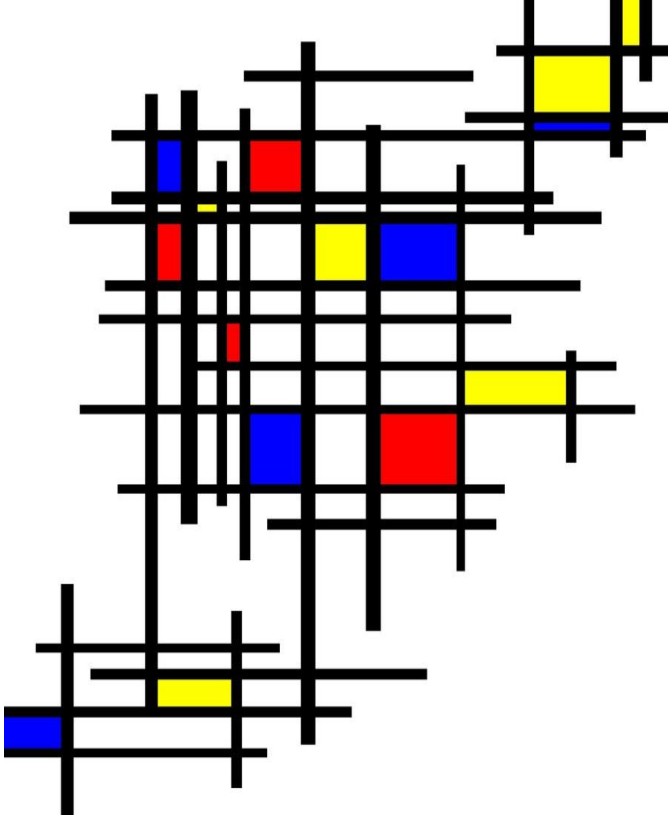
savunarak, insan yapısı materyal özünü değil, ama evrenin açıklanamaz bilinmezliğini ifade için bir arzu olduğunu ilke edinmişlerdi.

1910-20 yılları arasında Rusya'da yaratıcı sanat alanında Suprematizm ve Konstrüktivizm adı altında kısa süreli parlak bir devir yaşanmış ve bu dönemde ortaya konan yenilikler grafik tasarım ve tipografinin biçimlenmesinde büyük oranda etkili olmuştur. Büyük sanatçı Kazimir Maleviç'in izinden giden mimar, ressam ve tasarımcı El Lissitzky Maleviç'in Suprematist tasarım elemanlarını grafik tasarımda birer iletişim kavramı niteliğinde kullanarak bu hareketi grafik tasarıma taşıma konusunda önemli bir görevi yerine getirmiştir.

3.5.Kazimir Maleviç 690x840 mm

Konstrüktivizm kadar grafik tasarımı etkilemiş diğer bir hareket de 1917'de Hollanda'da gelişmiş olan De Stjl hareketidir. Bu hareketin ana özellikleri biçimlerin daima dik açılı olması, renklerin ise (kırmızı/mavi/sarı) temel renkler olmasıydı. De Stjl hareketi saf sanatın ancak mimari-ürün- ve grafik tasarım yoluyla topluma ulaşabileceğine ve bu bağlamda gündelik nesnelerin de sanatsal nitelik kazanacağına inanıyorlardı. Bu anlayış kısa zamanda tasarım dallarında meyve vermiş, grafik tasarımın logodan afişe ve sayfa tasarım düzenine kadar her alanında kendini gösteren önemli bir katman olmuştur.

3.7.DeStjl(kırmızı/mavi/sarı)900x1273

http://drehaus.us/project/images/de_stijl_2_by_Terry_legend.jpg

3.7. Fovizm

1898-1908 yılları arasında Henri Matisse tarafından Fransa'da geliştirilen bir sanat akımıdır. En önemli özelliği, tüpten çıkmış gibi çığ ve bağiran renklerin doğrudan kullanımınıdır. Matisse, Derain ve Vlaminck'in Paris'te açtıkları bir sergide ilk kez duyulmuştur. 1905 yılında gerçekleşen bu sergi modern resme birçok katkıda

bulunmuştur. Sergiye gelenler daha önce hiç karşılaşmadıkları bir anlatımla karşılaşmışlardır. Tuval üzerine sürülmüş doğrudan renkler, bozuk perspektif gelenleri şaşırtmıştır. Sergide bulunan ünlü eleştirmen Louis Vauxcelles bu gruba les fauves (vahşi hayvanlar) olarak hitap etmiştir. Akım adını buradan alır. Fovizm'de görsellik ön plandadır.

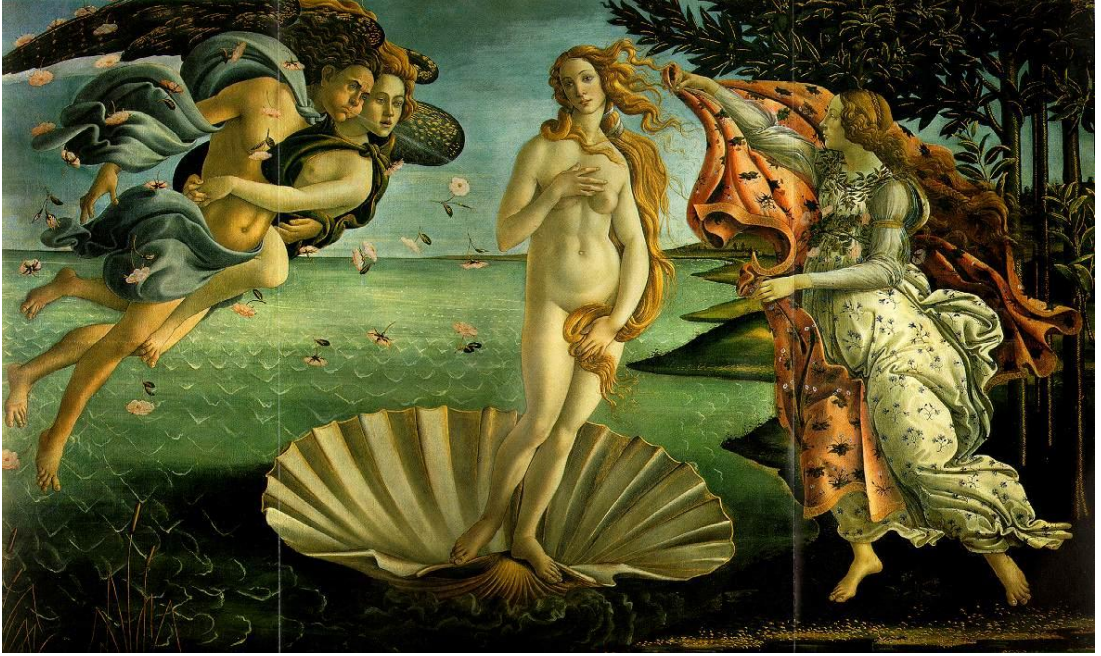

3.7. Henri Matisse Tual üzerine Yağlı Boya 460x307. Kaynakça: www.nuveforum.net

4. BÖLÜM

GEÇMİŞ TARİHTEN GÜNÜMÜZE RESİM SANATINDA GRAFİK TASARIMIN ETKİLERİ

Grafik'in, nokta olgusu ve bu olgunun çabucak dönüştüğü çizgi ile bağıntısı büyüktür. Çizgininse boşlukta, her türlü konumlamaya uğradığı ve her yerde devrede olduğunu da belirtmek isterim. Resim sanatı tarihine, başlangıcından bugüne kadarki süreci içerisinde baktığımızda, 20. yüzyıla kadar, grafik sanatını ilgilendiren öğeleri katılıktan uzak ve kararında kullanarak mesafe kat ettiğini belirtebiliriz. Örneğin bu noktada Rönesans sanatının ilk devresine ait ressam Botticelli'nin bazı yapıtları, bugün müzelerde görüldüğü haliyle bir grafik etkisi sunar ve bu etki içinde, her grafik üründe olduğu gibi bir söylem de karşımıza çıkar. Örneğin Botticelli'nin "Venüs'ün Doğuşu"(*resim 4.1*) isimli resmi, tipik bir grafik ağırlık içinde gelişmiştir; özellikle dikey ve yatay elemanları itibarıyla. Ayrıca bir uyanış ve yeniden diriliş olan Rönesans'ın bir yansıması ve sesi de oluvermiştir. Hatta buna benzer bir vurgu da, Rönesans sanatının hazırlık evre sanatçısı Giotto'da görülebilir. Çünkü Giotto, o zamana değin olmayan bir şeyi anlam olarak resme katmıştır: Altın sarısı kozmosun yerine, mavi-natüralist kozmos (*resim 4.2*) devreye girmiştir. Burada Botticelli'nin resmindeki gibi, direkt biçimselliğin ötesinde, bir anlam yer değiştirmesi, ama gene de ciddi bir söylem, ifadesini buluverir.

4.1. Sandro Botticelli, Venüs'ün Doğuşu, 1482, T.Ü. Tempera, 173x279 cm, Uffizi

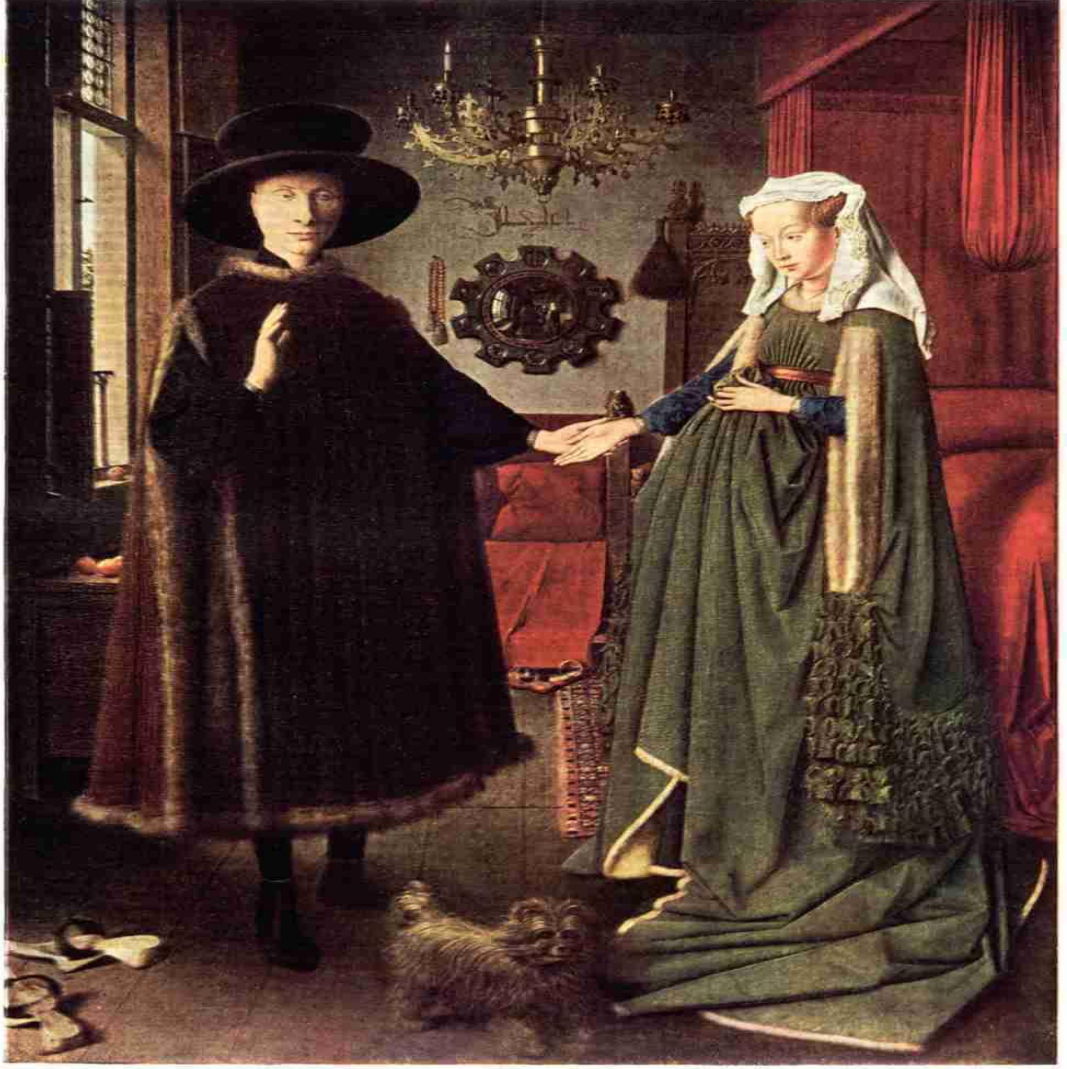

4.2. Giotto Mavi Natüralist Kozmos 900x768 cm

4.3. Giotto, Ölü İsa'ya Ağıt, 1304-06, 200x185, Fresko, Padova Scrovegni Şapeli

Botticelli Estetiği'nin devamında örneğin Rönesans'ın Flaman sanatçılarından Jan vanEyck'in "Arnolfini Ailesi" (resim 4.4) isimli yapıtında da, bir evlenme eyleminin arkasından verilmek istenen izlenimin, adeta bir anda "afiş" edilmesi de ilginçtir. Hatta gene 16. yüzyıl Flaman sanatçısı PieterBruegel'in kış mevsimini gösteren "Karda Avcılar" (resim 4.5) isimli yapıtı da, adeta bir takvim resminin grafik etkilerini ve söylemlerini içinde barındırabilmektedir. Alman Rönesans sanatçısı Albrecht Dürer'in kitap resimleri-illüstrasyonları da burada anılmalıdır.(resim 4.6-4.7)Çünkü mesajı vardır ve en önemlisi; bu mesajın var olmasının yanı sıra, belli bir konuyla da bağlantılı gelişir her şey: Örneğin bu sanatçının, "Apokalipsi resimleri"(resim 4.8) bu tip bir sanat anlayışını ortaya koyar.

4.4. Jan van Eyck, Arnolfini Ailesi, 1434, Ağaç Ü. Tempera, 82x60 cm, Londra National

4.5. Pieter Bruegel, Karda Avcılar, Ağaç Ü. Y.B, 117x162 cm, Viyana Sanat Tarihi Müzesi

4.6. Albert Dürer Kitap resimleri
2394x3000 Kaynakça:
www.wikipaintings.org

4.7. Albert Dürer İllüstrasyonlatı 300x394
Kaynakça:www.masterworksfineart.com

4.8. Albert Dürer Apokalipsi Resimleri 422x600 mm

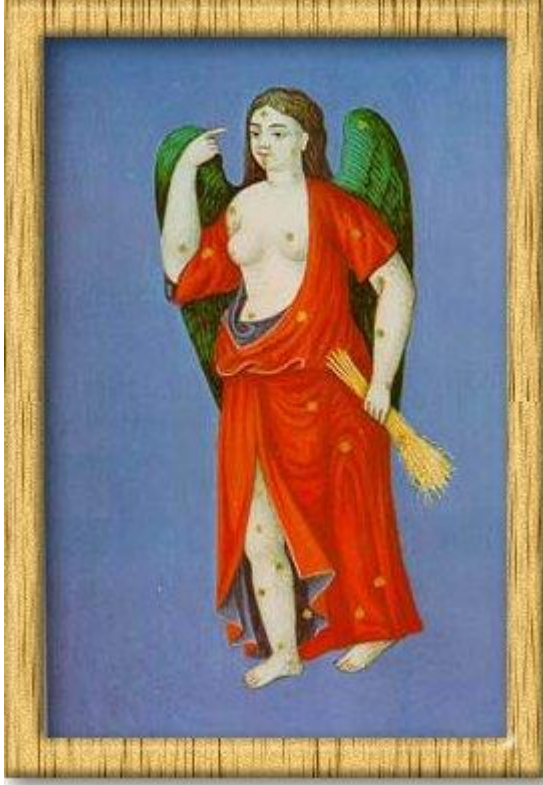
4.9. Dürer, Mahşerin Dört Atlısı, 1498, Gravür

Rönesans sonrasında gelişen resim sanatı, gerek Barok'ta, gerekse Barok sonrasında, sözünü ettiğimiz grafik boyutu büyük ölçüde yitirecek ve Heinrich Wölfflin'in de ifade ettiği üzere; "sanatta en büyük devrim Rönesans'tan Barok'a geçişte yaşanmıştır denirken, aslında şunun da altı çizilmiş olacaktır: Rönesans resminin plastik yapısı ve bu doğrultuda sunduğu biçim filozofisi, 'çizginin', 'belirginliğin', 'kapalı form kullanımlarının', 'düzlemin' ve 'çokluğun' bir dışavurumudur" . Ve bizce bütünüyle Wölfflin tarafından sözü edilen bu ilkeler, grafikte, dolayısıyla grafik sanatlarla tamamen örtüşür. Daha sonraki yıllarda Rembrandt, Goya, Lautrec (*resim 4.10*) gibi büyük sanatçıların özgün baskı resme verdikleri önem, ta 20. yüzyılın ikinci yarısına değin grafik ve resim sanatlarının ne kadar iç içe gelişme kaydettiğinin ciddi bir göstergesi olacaktır.

4.10. Lautrec, Le Figaro İllüstrasyonu, Temmuz 1893, 26x23 cm, Kromotipogravür

Gerek doğu gerekse batı minyatür resimleri de, birebirde ciddi grafik tutkuları içinde barındırır. Örneğin 17. yüzyıl sonlarına ait bir astronomi kitabındaki (İkbal Cuman fi Tarih Ehlez Zaman) (*resim4.11*) bir resimde iki parçalı kompozisyonu gördüğümüzde, mesajın az elemanla -ki, grafik sanatların, dolayısıyla tasarımının da öncel ve en derin özelliği olan az elemanla- çok iş mantığı yönünde bir boşluğu doldurduğunu görebilirsiniz.

4.11. İkdal Cuman fi Tarih Ehlez Zaman, Sümbül, 1693/94, İstanbul Üniversitesi Kitaplığı T.5953 s.25 b

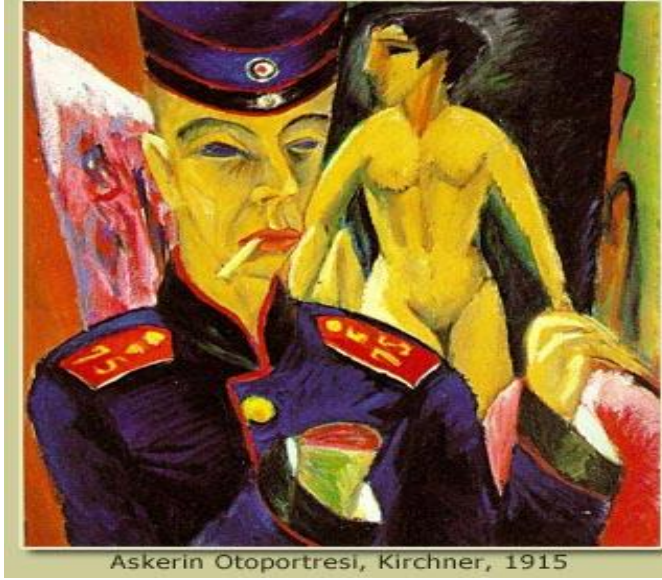
Burada Şu sorun beliriyor: Grafik sanatı, resimle i içe; bu tamam. Fakat bu iieliğin sınırları konusu üzerinde sanat tarihi neyi, ne kadar dŐnmŐtr? İŞte bu tartıŐmalı taraf en önemli düğüm noktasıdır. Çünkü resim sanatının gölgesinde giden grafik sanatı ve dolayısıyla grafik tasarım, en sonunda Lautrec'in özgün bir yanı olarak afiş'e edilmiş, 19. yüzyılın ikinci yarısında oldukça kapsamlı bir deęiŐime uęramıŐ ve böylece zirve yapmıŐtır. Gizli saklı olan grafik sanatı veya grafik tasarım, Lautrec ile bir çözülme de yaŐamıŐtır; bu kesindir. Fakat söz konusu çözülme sonucunda ortaya ıkansa tam bir grafiktir, bir grafik tasarımdır, mesajı da grafik sanatının istediği türdendir. Görsel sanatların en ağırlıklı kolu olan resim sanatının üzerine, alternatif sanat boyutundaki ilk kopmanın da örneğidir Lautrec. O, çocukluğunda da resimli mektuplar yazmayı, dolayısıyla daha erken yaŐlarında resim yazı iliŐkisinin yan yanalığını, dolayısıyla tasarımılamasını merak etmiş, ilgi duymuŐtur. Çünkü grafik sanat çoğaltmaya uygundur ve dolayısıyla mesajını daha çok kimseye ulaŐtırma hareketliliğine sahiptir. Yönetmen Fellini onunla ilgili Őunu bile söylemiŐtir: "Lumiere

kardeşlere ait buluştan önce sinema konusundaki çerçeveleme ve şemalaştırma yöntemlerini ciddi biçimde sezinleyenlerden biridir”. Resimse buraya kadarki gelişiminde ya kilisedeki, ya da müzedeki duvarda kalmıştır. Dağılarak ulaşamayan veya az ulaşan bir şeyin grafik etkinlik taşısa da, bir işe yaramayacağı çok açıktır. İşte bu yöndeki çözüme, en ciddi haliyle Lautrec ile başlamıştır, denilebilir. Çağdaş reklamcılığın Lautrec’e göre sırrı şudur: “Taslağı en çarpıcı biçimde oluşturmak ve tipografiyi zarif şekilde kullanmak”. Yani dolayısıyla el’in yetkinliğine önem vermek ve zamanın baskı tekniklerinden en iyi şekilde yararlanmak. Gazeteler için de illüstrasyonlar yapan sanatçı çağdaş tasarımcılığın boyutlarını araştırmaktan hiç yılmamış ve çeşitli baskı tekniklerini (litografi, ksilografi, renkli litografi vb.) araştırmış, geliştirmiştir. Fakat grafik illüstrasyon bir kitap içinde de olsa gene sınırlıdır. Dürer’in illüstrasyonları da, böyle düşünüldüğü zaman, gene de mesajı iletmede yetersiz kalır. Asılan bir afişi çokça insanın görme olanağı varken, bir kitabın aynı olanağı yakaladığı söylenemez.

Şimdi sanatta akademimizin yıkıldığı zaman olan 19. yüzyılla beraber, sanatçı da özgürlükçü bir ruh elde etmiş, ortaçağın kalıpcı anlayışının üstüne gelen Rönesans’ın insan merkezli özgür yapısı ise, bu kez dört duvarın içinden çıkabilme olanağını nihayet bulmuştur. Burada doğa, dolayısıyla doğal kozmos yaratıcılığa ilk kez elini atmış bulunmaktadır. Köy yaşantısı yerine şehir yaşantısı, iniş ve çıkışlarıyla kendini kabul ettirmiş, yaşanan paradokslar, dolayısıyla ortaya çıkan kaoslar sanatın yaratıcı yönünün daha da bireylenmesine neden olmuştur diyebiliriz. Burada bilimde, düşüncedeki ilerlemelerin çok etkili olduğunu da belirtmekte yarar var; yaratıcı evrenin gelişmesi ve genişlemesi yönünde.

İşte 20. yüzyılın hemen başında ortaya çıkan Fransa’daki Fovizm, Almanya’daki Ekspresyonizm akımları, 19. yüzyılda özgürlüğünü arayan ve bulan insanı, Birinci Dünya savaşının hemen öncesinde itekleyerek, adeta tahrik edecek, onu müthiş bir “yaratıcılık dünyası”nın içine sürükleyecektir. Bu noktada doğa kozmosu tam istenilen alan oluverecek ve sanatta vahşilik, ilkelik, yabancı yaşamlar iyice ön plana yerleşecektir. Bu noktada Alman Ekspresyonist sanatçılarından Kirchner’in çok sloganı davranarak, istenmeyen dünya savaşının içine zorla itilen gençlerden biri olarak yaratıcılığını, dolayısıyla mesaj duyarlılığını en üst seviyeye kadar zorladığına tanık olabilirsiniz. Örneğin Ernst Ludwig Kirchner’in “Kolu Kesik Asker

Portresi”,(resim4.12) işte böyle bir yapıttır. Yapıt, kendini göreni oldukça etkiler; acımasız ve direkt mesajıyla... Aslında bu resmin Botticelli'nin “Venüs'ün Doğuşu” resmi ile de bir paralelliği vardır. Çünkü her ikisi de, içinde buldukları dünyanın adeta birebir temsilini yaparlar: Botticelli, antikiteye ve onun mitolojisine çok heves eden Rönesans'ın yerini sağlamlaştırmaya yönelirken, Kirchner de zorla sürüklendikleri Birinci Dünya savaşının insanlar üzerindeki olumsuz etkilerini tartışmaya alır.

4.12. Kirchner, Kolu kesik otoportre, 1915, T.Ü.Y.B, 69x61 cm

Örneğin Fov'ların en önemli temsilcisi olan Matisse, çok daha geç dönemlerinde grafik boyutun en çağdaş halini resmine yerleştirecek, ilk dönemlerinde sadece boyanın hırçın sürüşlerine olanak tanıyacaktı; varsın olsun bu da bir tür plastik olanın dışavurumudur. 1950'li yıllara doğru geç Matisse resimlerinde kesme ve yapıştırma yoluyla boşluğu doldurma eğilimlerini içeren hemen bütün kompozisyonlar grafik tasarım etkileri taşır.(resim 4.13)

4.13. Matisse, Karışık Teknik, 1952, 400x303 cm

4.14. Matisse, Venüs, 1952, T.Ü.K. Teknik, 101x77 cm, Washington National

1915-20'lere kadar getirdiğimiz grafik sanatı ve dolayısıyla tasarım ilişkili resim sanatı, grafiğin sanat boyutundaki dili olan grafizmi, henüz bulabilmiş değildir. Empresyonizmle birlikte avangart çıkışlar başlamıştır, fakat alternatif sunuşlar henüz ortada yoktur. Beklenen, Fransız sanatçı Marcel Duchamp ile gerçekleşir: Resimle işe başlayan, fakat işin, artık bu kadar basit olamayacağını anlayan bu sanatçı, kısa sürede

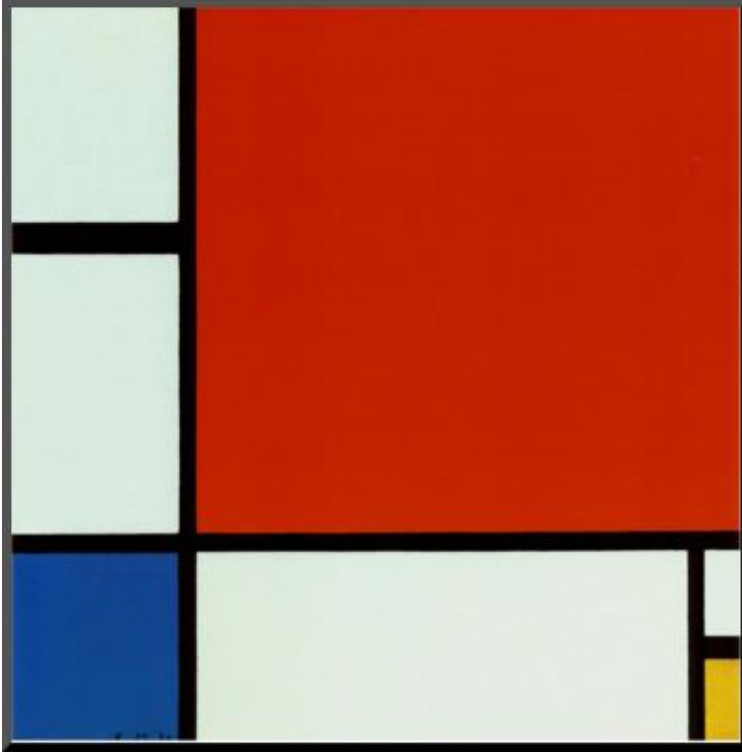
resimden sıyrılır ve ready-made (Hazır nesne) sanatı yapmaya başlar. Bu sanat üslubunda, eylem ve müdahale etme düşüncesi çok hakimdir. Örneğin Duchamp'ın, Rönesans Yüksek dönemi sanatçılarından Leonardo da Vinci'nin "Mona Lisa"sına yaptığı müdahale bir alternatif sunumu beraberinde getirir. Aynı zamanda bu, Vinci başyapıtına da bir tür eleştiri getirir. "L.H.O.O.Q"(resim 4.15) ismini taşıyan 1919 tarihli bu bıyıklı ve keçi sakallı Mona Lisa'da, Duchamp belki ilk defa, belli belirsiz de olsa, bir "grafizm" dilini, müdahalesi sayesinde işler hale getirmiş olur. Bu arada Malevich 1915'de "Süpramatizm" adı altında beyaz üzerine siyah kareyi kondurunca (resim 4.16) bir grafik ve tasarımlama yapmış olur. Daha sonra Hollandalı Mondrian, 1920'den itibaren ele alacağı, çeşitlediği ve koyu siyah çizgilerle ayırdığı renk kombinasyonlarına dayanan "Yeni Plastisizm" ismini verdiği (resim 4.17) geometrik kompozisyonlarında, gene grafik ve tasarımlama süreçlerini çekinmeden kullanır.

4.15. Duchamp, L.H.O.O.Q., 1919, 20x12 cm, Paris

4.16. Malevich, Siyah Kare, 1914-15, T.Ü.Y.B, Moskova Tretyakov Galeri

4.17. Mondrian, Kırmızı, Sarı ve Mavi, 1921, T.Ü.Y.B, 80x50 cm, The Haag Gemeentemuseum

Bu arada Picasso'nun 1937 yılına ait "Guernica" (*resim 4.18*) isimli yapıtı da grafik etkiler ve birbirinden hem bağımsız, hem de birbirine bağımlı soyutlanmış parçaları bir araya getirmekle elde edilmiş tasarımlama süreciyle, Guernica yerleşiminin yok edilme operasyonuna bir başkaldırı ve bununla ilgili bir mesaj olarak algılanmaya yeter artar bile.

4.18. Picasso, Guernica, 1937, T.Ü.Y.B, 3.5x7.82 m, Madrid Reina Sofia National Museum.

Kanımcı grafik olandan ziyade, grafizmin böylece yavaş yavaş ortaya çıkmaya başlamasıyla, gerçek anlamdaki resimdeki grafik tasarımla sürecinin içine girilmiş olur. Bu grafizmin, en kuvvetli temsilcilerinden biri ve belki de en önemlisi İngiliz Francis Bacon'dır. Çünkü sanatçı, resimlerinin içine, kozmos içinde kozmos denilecek türden eklemeler yapar. Onun resimlerinde çılgın atan, bağırarak veya sessiz oturan her figür yerine göre sanatçı tarafından geometrik mekanlar içine alınmıştır. Burada insanın, sanatçı tarafından bir şeylerden tecrit edilerek, alınıp koparılma isteği söz konusudur. (*resim 4.19*) Nitekim de İkinci Dünya savaşında asker olduğunda Bacon, geri planda cesetleri toplamakla görevlendirilmiş ve bu görevdeki transfer etme, bir şeyi, hem de ölü bedenleri, bir yerden alıp başka yere götürme filozofisinin yansımalarını resminde istese de, istemese de değerlendirmişdir.

4.19. Bacon, Kendi Portresi, 1988, T.Ü.Y.B, 591x700 cm

Grafizm olgusunun 1960'lerden 1990'lı yıllara kadar gelmesi, 90'lı ve 2000'li yıllarda dünyada, artık dikkati çeken bir grafik veya grafik tasarım dilinin resimleştiğini veya kendisini resim sanatı olarak algılamamızı istediği şekli kendini iyice gösterir. Özellikle Uzakdoğulu sanatçıların, örneğin Takashi Murakami'nin veya Yoshitomo Nara'nın, özellikle buldukları coğrafyanın pek düşkün olduğu çizgi film geleneğinden yola çıkarak, bu sektörün figürlerinden yararlanarak ele aldıkları resimlerinde grafik biçim ve renk dilinin gözleniyor olması, ötesinde computer'in kuvvetli etkilerinin görülmesi önemlidir. (*resim4.21-resim4.22*) Grafik sanat yaratmaları olan çeşitli nesnelere enstalasyonlarda çoğalan bir hızla kullanılması da bu konuya eklenebilir. Ayrıca bazı sanatçıların gerek Bacon'a paralel, fakat daha pop art çizgisinde ilerleyen özellikli yanları da grafik tasarım destekli gelişmelerdir. Örneğin pop art sanatçısı Andy Warhol birçok stereotipli kompozisyonlar yaratmış ve onun yaratmış oldukları resim sanatından çok, daha grafik sanatların içine yerleştirilebilen nesnelere oluvermiştir. (*resim 4.23*) Yalnız bu aşamada tasarımlama sürecinde de akla şu iki yön gelmektedir: Birincisi, grafik katılığı dediğimiz, adeta computer çizgisi ve renklerinden yararlanarak yapılan çalışmalardır. İkincisi, sanatçının kendi el yaratisına izin verdiği çizgi ve renkleri kullanmasıdır. Örneğin

Amerikalı sanatçı Donald Beachler ikinci tarafa iyi bir örnektir.(resim 4.20)

4.20. Donald Beachler, Sweat, Not Blood, 2002, T.Ü. Akrilik ve Kolaj, 61x61 cm

4.21. Takashi Murakami, The Castle of Tin Tin, 1998, T.Ü. Akriik, 300x300 cm

4.22. Yoshitomo Nara, Pyromaniac, 1999, kağıt Ü. renkli kalem ve akrilik, 51x41 cm

4.23. Warhol, Elvis 1 et 2, 1964, T.Ü serigrafi ve akrilik, 208x208 cm

Aslında bu aşamada son otuz yılda computer, hatta onun da ötesinde computer programlarının gelişip, çoğalması ve insanlığın hizmetine girmesi, resim veya grafik olgularını birleştiren bir etkendir. Çünkü bu durum sinemaya ve video art'a sıkı bir şekilde yansımaya bilmiştir. Örneğin Pipilotti Rist'in, video enstasyonları içinde dondurulmuş her bir karesi, farklı yaratıcı lezzetler, estetik boyutlar ve düşünceler uyandırır izleyicide. (resim 4.24) Gene aynı şekilde Paul Mc Carthy'nin de dondurulmuş kareleri önce çizgide ele alması, Rist'inkine benzer grafik, resim karışımı etkiler sunmaya devam eder. Ayrıca Mc Carthy'nin Tate Modern'de ele aldığı "Block Head+Daddies Big Head" (resim 4.25 resim 4.26) projesi sırasında üç boyutlu olgu ile grafik tasarımlama, hatta logo, benzer gibi çizim yetkinliklerini de devreye soktuğunu pekala biliyoruz. Burada sanatçı adı, yaptığı iş ve grafik tasarımlama süreci

bir arada kullanılmıştır. Yaşayan hiper realistlerden Chuck Close'un da resmi kuramlaştıran boyutları, izleyenin önüne matbaa ve grafik tasarım stüdyolarının havasını getirir.(*resim 4.27*) Her ikisi de erken yaşta dünyaya veda etseler de hem KeithHaring,(*resim 4.28*) hem de Jean Michael Basquiat'nin (*resim 4.29*)hem slogan, hem de ciddi grafik tasarım boyutları içeren resimleriyle, halen izleyiciyi etkilemeye devam ettiklerine dair en ufak bir şüphemiz yoktur.

4.24. Pipilotti Rist, Open My Glade, Video Yerleştirme, 2000

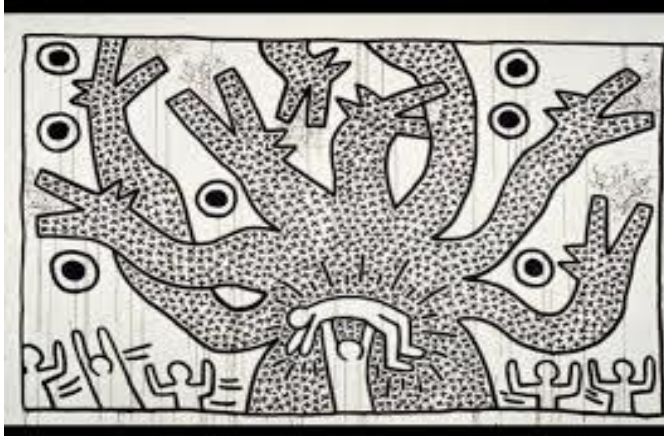
4.25. Paul Mc Cathy: Black Head + Deddies Big Head Projesinden Maket; Paul

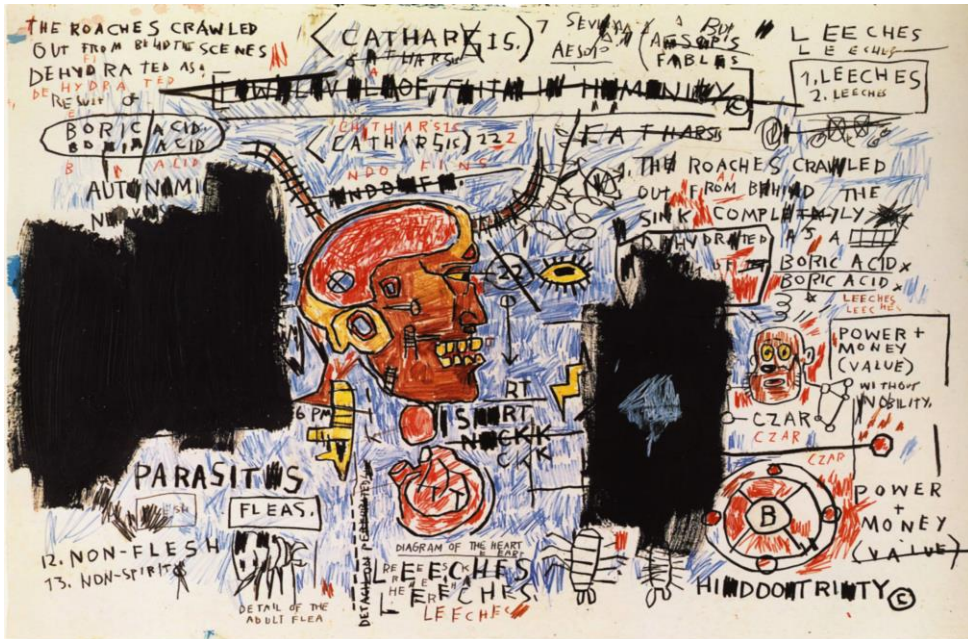
4.26. Paul McCarthy, Block Head + Daddies Big Head Projesinden grafik tasarımlar, 2003

4.27. Chuck Close, Eric, 1990, T.Ü.Y.B, 100x84 cm

4.28. Keith Haring: İsimli; Baskvit: Karışık Malzeme. Kaynakça: www.metrodasiesta.com

4.29. Basquiat, karışık teknik 2114x1592. Kaynakça: www.wikipaintings.org

5. BÖLÜM

SONUÇ

5.1. Özet

Resim sanatında Grafik Tasarımın etkilerini geçmişten günümüze getirdiğimiz bu araştırmada sanatsal çalışmalarda grafik tasarımın etkilerini görebiliyoruz. 19. yy ' da sanayi devriminden sonra ortaya çıkan yeni sanat akımları ve teknolojik gelişmelere sanatçılarda kayıtsız kalmamışlardır. Sanat, grafik tasarımdan etkilenmiş ve iç içe geçmiştir diyebiliriz.

Sonuçta, bu dile getirdiğimiz zamanımıza yakın örnekleri çoğaltabiliriz. Fakat gerçek şudur ki, artık sanat, tasarımın etkisi altındadır ve resim, enstalasyon, heykel sanatçıları da bunun farkındadır ve bunu kullanmayı, bundan yaralanmayı kayıtsızca ve içten şekilde uygulamaktadırlar. Özetle bu araştırmanın sonucu bizi şuraya götürüyor: Sanat tarihinde, sanatı bir tasarım olarak algılamış “olanlarla”, “olmayanlar” gibi bir ayırım yapılabilirken, sanatı “grafikleştirenlerle”, “grafizmleştirenler şeklinde de bir ayırım yapılabilir. Fakat söylemeye çalıştıklarımızın hepsi yaratıcılığı, farklı olanı, bağımsızı ortaya koymanın hizmetinde olduğu sürece sorun yok. Zaten etkiler alan bir tasarım ve sanatın kimse yüzüne bakmaz, bakmamayı da er ya da geç öğrenir.

5.2. Çalışmanın Literatüre Katkısı

Resim Sanatında Grafik Tasarımın etkisi konusu sanatsal ilke ve değerler çerçevesinde karşılaştırılmıştır. Geçmiş tarihimizdeki Resim Sanatı da incelenerek grafiksel izlerin görüldüğü görsellerle desteklenmiştir. Özellikle Sanayi Devriminden sonra ortaya çıkan sanat akımlarında grafik tasarımın etkileri tüm yönleriyle ortaya konmuştur.

5.3. Araştırma Kısıtları

Resim Sanatındaki akımlarda Grafik Tasarımın etkileri kapsamında yer alan tasarım unsurları, malzemeleri, görsel etkisi ve özgünlük kıstaslarına göre incelemeye ve değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

5.4. Geleceğe Yönelik Çalışma Alanları

Grafik Tasarımın etkileri sadece Resimle sınırlı kalmayıp diğer sanat akımlarını da etkilemiştir. Bu etki izlediğimiz filmde, okuduğumuz kitabın kapağına; tükettiğimiz giyim ve gıdadan, eve ve bahçe düzenlemesine kadar hayatın her evresinde görüle bilir. Bu etkiler analiz edilerek ve değerlendirme çalışmaları incelenerek araştırmalar ve değerlendirmeler yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Ahmet Ahu, 20. Yy. Sanatında Akımlar (3. Baskı), Sel Yayıncılık, İstanbul, 2010.
- Becer, E. (2009); İletişim ve Grafik Tasarım, Ankara: Dost Kitapevi, s.32-33.
- Bernard Malcolm, Sanat, Tasarım ve Görsel Kültür, (Çev: Güliz Korkmaz), Ütopya Yayınevi, Ankara, 1998.
- Dilek Bektaş, Grafik Tasarımı ve Sanat Etkileşimi, 12.10.1999 Oditoryumundan Alıntı.
- Doğan, M.H. (1998). Estetik. İzmir: Dokuz Eylül Yayınları, s.145.
- Eker, Metin ve Hasip Aslan, Görsel Kültür ve Medya Okuryazarlığı, Milli Eğitim Dergisi, Sayı: 187, 2010: 252.
- Erinç, S.M. (1998). Sanat Psikolojisine Giriş. Ankara: Ayraç Yayınları, s.83.
- Hançerlioğlu, O. (1982). Felsefe Sözlüğü. İstanbul: Remzi Kitabevi, s.364.
- <http://www.fotografya.gen.tr/cnd/index.php?id>
- İstanbul Tasarım Haftası Paneli (2006)
- Songür, H. (1999). Sanat ve Delilik. Klinik Psikiyatri, 2:124-133.
- Sözen, M, Tanyeli, U Sanat Kavram ve Terimler Sözlüğü, İstanbul; Remzi Kitabevi
- Temel Britannica, 1992:220
- Tepecik, A. (2002); Grafik Sanatlar. Ankara: Detay Yayıncılık, s. 27-29.
- Tunalı, İ. (2009); Tasarım Felsefesi, Ankara: Yem Yayıncılık, s.18-19. Tasarım ilişkisi grafik tasarımda çözüm anahtarları dikkate alınarak yorumlanmıştır.

İnternet Kaynakları

www.nuveforum.net

www.wikipaintings.org

www.masterworksfineart.com

www.metrodasiesta.com

www.wikipaintings.org

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

ADI VE SOYADI	Umut Vahdet GÖKÇEK
DOĞUM YERİ VE	Van
TARİHİ	1976
MEDENİ HALİ	Evli
E-MAIL	v_umut_65@hotmail.com
ADRES (EV)	Adnan Menderes Mah. Yukarı Toki K1 Daire 162 No:6 Erciş / VAN
ADRES (İŞ)	Selçuklu Orta Okulu Erciş VAN
TELEFON	
(EV/CEP)	0536 684 83 57
(İŞ)	

EĞİTİM DURUMU

2000 – 2004	Lisans	Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fak Resim Bölümü
1990 – 1993	Lise	Atatürk Lisesi Van

YABANCI DİL

Fransızca - Orta

İŞ TECRÜBESİ

2014 – Devam	Selçuklu Orta Okulu Resim Öğretmeni
2011 – 2013	İzmir Kemalpaşa Ferzent Bulum Lisesi Resim Öğretmeni
2010 – 2012	Van Gürpınar İMKB Kız Yatılı bölge Okulu Resim Öretmeni